

Mer LÄTT ATT LÄSA FÖR VUXNA

Mer LÄTT ATT LÄSA FÖR VUXNA är ett lästräningsmaterial omfattande tio häften. Till varje häfte hör en A4-sida som innehåller frågor med olika svarsalternativ och diskussionsfrågor. Dessa kan hämtas på www.bokverkstan.se under HÄMTA FIL. Häftena kan läsas separat men bildar i huvudsak en tidsserie om de läses i följande ordning:

Den nya frisyren
Solrosorna
Skatorna
Bussresan
På arbetet
Fisketuren
I skogen
Konserten
Luciafesten
Nu är det jul igen

De tio häftena är avsedda att användas på gymnasiesärskolan och vid särskild undervisning för vuxna, i båda fallen bl.a. för elever med utländsk bakgrund, samt vid undervisning av SFI-elever.

När elever knäckt läskoden behöver de många timmars lästräning innan de kan läsa obehindrat. De flesta böcker som finns med tillräckligt lätt text är skrivna för barn. Det känns viktigt att en vuxen elev får läsa en lättläst bok med vuxna huvudpersoner.

Häftena är skrivna med ett vuxenperspektiv och handlar främst om vardagliga situationer. Häftena har fyra huvudpersoner, en svensk kvinna och en svensk man samt en kvinna och en man med utländsk bakgrund.

Bilder

Det finns två bilder i varje häfte förutom omslagsbilden.

I en intressant artikel i tidskriften *SPECIALPEDAGOGIK* (Hallonsten, 2014) intervjuas Eva Wennås Brante om sin avhandling *Möte med multimodalt material. Vilken roll spelar dyslexi för uppfattandet av text och bild?* Hon säger att ”de bilder som läsaren inte aktivt reflekterar över kan försvåra läsförståelsen för människor med dyslexi”. Vidare säger hon att ”personer med dyslexi har lärt sig att bilder i multimodala skolmaterial sällan är speciellt informativa och att de inte tillför så mycket och då väljer de att inte lägga ner så mycket energi på dem. I stället koncentrerar de sig på det som de vet de har svårt för”. Eva Wennås Brante fortsätter: ”Framförallt så tror jag att bilder bör användas mer sparsamt och att det viktigaste är att de är intressanta, informativa och tydliga”. Hennes studie utgår från personer i 20-årsåldern. Därför vet man inte om hennes slutsatser gäller även yngre barn. Samtidigt framhåller hon ”att tidigare forskning har kommit fram till att man vinner på att börja med att sära på bild och text när yngre ska sätta sig in i ett material. Och att det är en fördel att betrakta bilden först för dem med begränsade förkunskaper inom ett ämne”.

Monica Reichenberg föreslår i *Vägar till läsförståelse* följande när en ny bok ska presenteras för eleverna:

”Börja med att gemensamt titta på omslaget och bokens titel och fråga eleverna vad de tror att boken kommer att handla om och varför de tror det.

Sedan kan ni tillsammans bläddra igenom boken, se på bilderna och uppmuntra eleverna att bilda sig en uppfattning om vad boken tar upp.”

Maja Witting skriver i *Metod för läs- och skrivinlärning* ”att yttre stöd kan vara vanskligast för dem som vi tror behöver det bäst.”

Hon skriver att om t.ex. en elev blir presenterad en bild som avses visa en sula men eleven tolkar bilden som en sko, en klack eller en pjäxa utgör bilden ett hinder.

Vidare framhåller Maja Witting att ”bilden kan vara ett effektivt hinder för flexibelt tänkande”. Hon menar att om t.ex. ordet ro presenteras med en bild på en pojke som ror en eka styrs elevens tanke till en enda betydelse. Om eleven däremot får läsa ordet ro förutsättningslöst ges eleven möjlighet att föreslå uttrycket ”i lugn och ro”.

Slutligen har jag som lärare på särvox hört elever med läs- och skrivsvårigheter säga att de tycker om att det inte är för många bilder i en bok.

Med beaktande av ovan redovisade forskningsresultat, förslag och erfarenheter har jag valt att bara ha ett fåtal men informativa och tydliga bilder. Bild och text finns på olika sidor, bilden på vänster och tillhörande text på höger sida.

Realbegrepp

Enligt min erfarenhet behöver särskilt den målgrupp som häftena är skrivna för skaffa sig fler realbegrepp.

I *Metod för läs- och skrivinlärning* skriver Maja Witting ”Enda sättet att tillförsäkra eleverna en läsupplevelse var att ta till vana att i förväg skapa sådana upplevelsesituationer att eleverna vid lästillfället om möjligt hunnit skaffa sig realbegrepp för de ord som skulle förekomma i en läsövning”.

Förslag på användning

Förslagsvis kan man innan ett häfte läses göra ett studiebesök eller en utflykt där man får se och uppleva det som behandlas i texten.

Häftena kan med fördel läsas när det tidsmässigt är lämpligt, t.ex. häftet *Nu är det jul igen* när det närmar sig jul.

I häftena finns en del ljudstridiga ord. Innan texten läses föreslås att man gemensamt går igenom dessa ord på tavlan. Ord med liknande stavning jämförs, t.ex. ring och många. Låt eleverna upptäcka att stavningen med ng uttalas på samma sätt i båda orden.

Frågorna bör delas ut först efter det att eleverna läst texten för att undvika att de endast fokuserar på frågor och svar och inte på hela berättelsen.

Alternativt kan man låta eleverna återge berättelsen med egna ord för varandra två och två eller för hela gruppen.

Litteraturanvisningar

Hallonsten, A.-K. 2014: Dyslektiker hoppar över bilderna, SPECIAL-PEDAGOGIK 5/2014.

Reichenberg, M. 2014: Vägar till läsförståelse, Natur & Kultur.

Witting, M.1985: Metod för läs- och skrivinlärning, Ekelunds förlag.

Den nya frisyren

Stryk under rätt svar.

1. Vilken frisyra har Anna från början?

- a en fläta
- b kort hår
- c långt hår med lugg

2. Vilken färg har Anna på sitt hår?

- a svart
- b brunt
- c rött

3. Vad vill Anna göra?

- a handla
- b gå på fest
- c ändra sin frisyra

4. Anna beställer tid hos en ...

- a frisör
- b läkare
- c tandläkare

5. Vad vill Anna att frisören ska göra?

- a färga håret
- b permanenta håret
- c klippa håret och göra slingor

6. Vad gör frisören till slut med Annas hår?

- a torkar håret
- b fönar håret
- c lockar håret

7. Anna tycker att hennes hår blev...

- a jättebra
- b inte så bra
- c fint

8. Vad tycker Samira om Annas frisyra?

- a den är fin
- b den är ful
- c den är för kort

Berätta för dina kamrater.

1. Vill du ändra din frisyra? Hur?

2. Vad tror du att Anna fick betala hos frisören?

Solrosorna

Stryk under rätt svar.

1. Hur mår Lasse i april?

- a han tycker att allt är trist
- b han tycker att allt är tråkigt
- c han tycker att allt är roligt

2. Vad köper Lasse?

- a plantor
- b solrosfrön
- c rosor

3. Lasse sår fröna i ...

- a krukor
- b en rabatt
- c små askar

4. Hur höga har en del solrosor blivit i augusti?

- a en meter
- b två meter
- c tre meter

5. Vad händer med solrosorna i september?

- a vissnar
- b bryts av
- c blommar

6. Vilka kommer och äter av solrosornas frön?

- a harar
- b rävar
- c fåglar

Berätta för dina kamrater.

1. Har du smakat solrosfrön?

2. Tror du att det är nyttigt att äta solrosfrön?

3. Vad skulle du plantera om du hade en trädgård?

Skatorna

Stryk under rätt svar.

- 1. Vilka fåglar har byggt ett bo i Lasses trädgård?**
 - a skator
 - b svalor
 - c sparvar
- 2. Var finns boet?**
 - a på marken
 - b i trädet
 - c på taket
- 3. Skatorna bygger sitt bo med...**
 - a blad
 - b kvistar
 - c grenar
- 4. När en fågel ligger på sina ägg säger man att den...**
 - a vilar
 - b sover
 - c ruvar
- 5. Skatan matar sina ungar med**
 - a frön
 - b päron
 - c maskar, bär och insekter
- 6. Lasse skalar...**
 - a en banan
 - b ett päron
 - c ett äpple
- 7. Lasse tror att skatan tagit hans...**
 - a glas
 - b gaffel
 - c kniv
- 8. Hur låter skatan?**
 - a krax, krax
 - b mu, mu
 - c vov, vov

Berätta för dina kamrater.

- 1. Tror du att en skata kan ta saker som glänser?**
- 2. Finns det skator där du bor?**

Bussresan

Stryk under rätt svar.

1. Varför åker Anna buss in till stan?

- a hon ska handla
- b hon ska hälsa på en vän
- c hon ska gå på bio

2. Vad handlar hon för mat?

- a saft, mjölk och ost
- b te, mjölk och smör
- c kaffe, mjöl och ägg

3. Anna köper en jumper. Vilken färg har den?

- a gul
- b röd
- c blå

4. Vart går hon medan hon väntar på bussen?

- a till en park
- b till ett kafé
- c till en bank

5. Vad äter hon på kaféet?

- a en kaka
- b en bulle
- c en tårtbit

6. Anna har gått på fel buss. Hur känner hon sig då?

- a ledsen
- b rädd
- c glad

7. Vem talar om för henne hur hon ska komma hem?

- a föraren
- b en kvinna på bussen
- c en vän

8. Vad måste hon göra?

- a åka tillbaka
- b ta en taxi
- c gå tillbaka

9. Var bor Anna?

- a i Broby
- b i Braby
- c i Breby

Berätta för dina kamrater.

Har du tagit fel buss eller tåg någon gång?

På arbetet

Stryk under rätt svar.

1. Var arbetar Lasse och Jamal?

- a på en stormarknad
- b i en affär
- c på en bar

2. Vad får de göra?

- a städa
- b hämta varor och hjälpa kunder
- c diska

3. Vad letar den gamla damen efter?

- a te
- b kanel
- c salt

4. Vad ska den gamla damen baka?

- a kakor
- b bröd
- c kanelbullar

5. Var ställer Lasse och Jamal varorna?

- a på golvet
- b på en bänk
- c på hyllor

6. Vad lägger Jamal upp på en hylla?

- a tvål
- b tandkräm
- c tvättmedel

7. Hur många tvålar får man betala för om man tar tre?

- a tre
- b två
- c en

8. Vad vill Lasse dricka efter jobbet?

- a te
- b öl
- c kaffe

Berätta för dina kamrater.

1. Tycker du att det är svårt att hitta varor i en affär?

2. Tycker du att det är svårt att förstå olika skyltar i en affär?

Fisketuren

Stryk under rätt svar.

1. Vilken årstid är det?
 - a sommar
 - b vår
 - c höst
2. Vad ska Lasse och Jamal göra?
 - a fiska
 - b simma
 - c spela fotboll
3. Vad hyr de?
 - a en segelbåt
 - b en roddbåt och flytvästar
 - c en kanot
4. Vad gräver de upp i marken?
 - a frön
 - b flugor
 - c maskar
5. Vilka fåglar ser de på sjön?
 - a duvor
 - b änder
 - c svanar
6. Vad får Lasse på sin krok?
 - a en strumpa
 - b en påse
 - c en sko
7. Vad får Jamal upp på sin krok?
 - a två abborrar
 - b en sik
 - c en mört
8. Vad ska de göra med fiskarna när de kommer hem?
 - a koka dem
 - b steka dem
 - c ge dem till katten

Berätta för dina kamrater.

1. Varför tror du att Lasse och Jamal vill åka ut och fiska?
2. Skulle du vilja åka ut och fiska på en sjö?

I skogen

Stryk under rätt svar.

1. Hur är vädret?

- a soligt
- b blåsig
- c regnigt

2. Vad vill Samira göra?

- a gå ut på stan
- b gå till skogen
- c cykla

3. Vad tar Samira med sig?

- a te och smörgåsar
- b kaffe och smörgåsar
- c kaffe och bullar

4. Vad tar Anna med sig?

- a en bok
- b en karta
- c en korg

5. Vilka svampar plockar de?

- a kantareller
- b flugsvampar
- c murklor

6. Vilken svamp är farlig att äta?

- a färticka
- b flugsvamp
- c kantarell

7. Vad ska Anna och Samira göra med svampen på kvällen?

- a koka den
- b frysa den
- c steka den

8. Var sitter Anna och Samira när de äter?

- a på en gren
- b på en sten
- c på en bänk

Berätta för dina kamrater.

1. Har du plockat svamp någon gång?

2. Vad gjorde du med svampen?

Konserten

Stryk under rätt svar.

1. Var läser Anna om en konsert?

- a i en tidning
- b på ett anslag
- c på en löpsedel

2. Hur ska de komma hem efter konserten?

- a med bil
- b med tåg
- c med buss

3. Vem följer med Anna?

- a Sara
- b Saga
- c Samira

4. I vilken vagn ska Anna och Samira sitta?

- a vagn fyra
- b vagn tre
- c vagn fem

5. Var sitter Lasse och Jamal?

- a bakom Anna och Samira
- b framför Anna och Samira
- c mitt emot Anna och Samira

6. Vad ska Lasse och Jamal göra?

- a gå på bio
- b gå på konsert
- c gå till en pub

7. Vad gör Anna, Samira, Lasse och Jamal innan konserten börjar?

- a äter
- b köper öl och läsk
- c köper ett program

8. De tycker att musiken är...

- a dålig
- b bra
- c tråkig

9. Hur känner sig Anna, Samira, Lasse och Jamal när de åker hem?

- a nöjda
- b besvikna
- c glada

Berätta för dina kamrater.

Har du varit på någon konsert? Berätta om den.

Luciafesten

Stryk under rätt svar.

- 1. Vad för slags fest ska Anna ha?**
 - a luciafest
 - b julfest
 - c midsommarfest
- 2. Vilka ringer Anna till för att bjuda på fest?**
 - a Johan och Erik
 - b Lasse och Jamal
 - c Per och Bo
- 3. Vad bjuder Anna på?**
 - a kaffe och tårta
 - b te och smörgås
 - c glögg, pepparkakor och lussekatter
- 4. Vem har klätt ut sig till lucia?**
 - a Samira
 - b Anna
 - c Jamal
- 5. Vad händer med ett av ljusen i luciakronan?**
 - a går av
 - b faller ner
 - c slocknar
- 6. Var hamnar ljuset?**
 - a på mattan
 - b i soffan
 - c i Annas hår
- 7. Vad gör Jamal?**
 - a ringer brandkåren
 - b trampar på ljuset
 - c kastar en pläd över ljuset
- 8. Allt har gått bra. Vad gör vännerna då?**
 - a skålar i vin
 - b skålar i glögg
 - c dansar

Berätta för dina kamrater.

- 1. Vilket telefonnummer ringer du om du inte kan släcka elden själv?**
- 2. Har du varit med om någon brand?**

Nu är det jul igen

Stryk under rätt svar.

1. Var arbetar Anna och Samira?

- a på ett dagis
- b i en affär
- c i en park

2. Vilken månad är det?

- a november
- b december
- c januari

3. Var ska Anna fira jul?

- a hos sin mormor
- b hos sina föräldrar
- c hos sin syster

4. Vad frågar Anna Samira?

- a om hon vill handla
- b om hon vill klä ut sig till tomte
- c om hon vill städa

5. Vilken dag kommer tomten?

- a på julafton
- b på juldagen
- c på nyårsdagen

6. Tomten frågar om det finns några ...

- a glada barn
- b bråkiga barn
- c snälla barn

7. Barnen får ...

- a godis
- b frukt
- c julklappar

8. Alla dansar runt ...

- a tomten
- b granen
- c Anna

Berätta för dina kamrater.

1. Firar du jul?

2. Hur firar du jul?